

Odgovor na kritički osvrt na dio obrade naslova *Navigacija* u Pomorskoj enciklopediji, knjiga 5. Zagreb 1981.

U broju 1—2 za ožujak 1982. ovog časopisa, na str. 63—66, tiskan je članak Borisa Franušića pod gornjim naslovom.

U tom članku napisano je ne samo mnogo neistinitih, već i potpuno izmišljenih podataka o meni i mom radu (unatoč toga što postoje tiskane knjige sa suprotnim podacima koje su tom autoru bile dostupne). Iz tiskanih dokumenata koji se spominju u tom članku izostavljeni su oni podaci koji bi osporili pisanje mišljenja i zaključaka koji po svojoj sadržini ne samo da dovode u zabludu čitaoca ovog časopisa, već zbog neistina vrijeđanju i bacanju ružnu sliku na jednog dubrovačkog autora koji je za svoj grad i našu zemlju dobio takva priznanja u inozemstvu s kojima se ne može predstaviti nijedan drugi naš autor iz te naučne discipline.

Zbog toga sam zamolio odgovornog urednika da objavi moj članak u kojem iznosim konkretne dokaze o tome, a kopije ili originale dokumenata pohranit ću u Pomorski muzej rodnog grada (Dubrovnika) kako sam već o tome razgovarao prošle godine sa odgovornim urednikom prof. dr Jozom Luetićem.

Odgovore i dokaze napisao sam na 37 kartica, redom kojim je taj materijal donesen u spornom članku, ali je uredništvo zatražilo da to smanjim za 75%, pa sam bio prisiljen da to drastično skratim. Stoga čitaoci zainteresirani za potpuniju dokumentaciju mog odgovora mogu na pismeni zahtjev od mene dobiti fotokopiju tih 37 stranica (adresa: S.K. — Split, Lozice 4).

1.— Za članke »Nautičke tablice« i »Nautički godišnjak« veličinu teksta odredila je redakcija PE. Za novo izdanje PE 1981. ažurirao sam tekstove sa najnovijim podacima i dopunio informacijom o primjeni malih elektroničkih programiranih računara. Drugo nešto značajnije nova nije se ni dogodilo.

O Nautičkom godišnjaku u II izdanju PE tekst: »U izdanju 1954. S. Kotlarić je izvršio reviziju redakcije te je po novom načinu tabeliranja podataka izdavanje Nautičkog godišnjaka nastavio 1955. Hidrografski institut JRM« potpuno opisuje istinitu stvarnost i tu nema ništa nejasno, ali je autor spornog članka najprije izmislio konstataciju da sam ja radio u Astronomskoj sekciji Hidrografskog instituta, a zatim na osnovu tih izmišljenih podataka konstatirao da je indikativno da sam ja u novom izdanju PE timski rad u Hidrografskom institutu prešutio kao da ne postoji.

Dokazi da ja nikad nisam radio u toj Astronomskoj sekciji potvrđuju tiskani podaci o personalnoj formaciji HI—JRM u slijedećim knjigama: Hidrografskom godišnjaku 1954, na str. 11 i Hidr. godišnjaku 1955, na str. 7. Dalje, u Mornaričkom glasniku 1954, str. 583—588, tiskan je moj članak »Nautički godišnjak 1954. u novoj redakciji« u kojem sam ja lično (kod kuće i na vlastitu inicijativu) izradio projekt za novu redakciju Naut. godišnjaka, a taj projekt je razmatran na konferenciji održanoj u HI—JRM na kojoj su pored dotadašnjeg urednika, akademika V. Miškovića, prisustvovali delegati naše trgovačke i ratne mornarice i HI—JRM. Taj projekt sam ja iznio i branio i on je bio prihvaćen. Konferencijom je rukovodio k. f. H. Gregorin koji je još živ i može to da potvrdi. Zatim, u Naut. godišnjaku 1954, u zadnjem stavu predgovora, akademik Mišković kao odgovorni urednik sasvim je jasno napisao da smatra svojom dužnošću da istakne ulo-

gu Stjepa Kotlarića u onom dijelu posla koji se odnosi na osnovnu redakciju novog izdanja Naut. godišnjaka.

U vezi prednjeg smatram da je nedopustivo da prof. nautičke struke Boris Franušić unatoč postojanja naprijed navedenih tiskanih dokumenata koji su mu bili dostupni, najprije izmišlja podatke a onda na osnovu toga piše neistinite konstatacije namijenjene meni.

2.— Za unifikaciju naziva Jakobov ili Jakovljević štamp nisam ovlašten da govorim u ime redakcije PE, ali to nije toliko važno.

3.— O historijskom razvoju navigacije postoji posebna specijalistička literatura koja to detaljno razrađuje. U novim izdanjima enciklopedija nove stvari dobivaju prostor na užrb starijih (npr. vidi prikaz o kronometru u starom i novom izdanju Enciklopedije Britanike). Ja sam ipak u historijskom razvoju samo astronomske navigacije posvetio više prostora nego što je u istoj PE drugi autor donio u povijesnom razvoju za Navigaciju (str. 264—266).

Zbog ograničenosti prostora nisam spominjao potpuni redosljed svih pokušaja direktnog određivanja pozicije pa sam pri tome izostavio ne samo Foa, de Jongea i Doziera nego i moju predloženu metodu 1954, a spomenuo sam samo praktično ostvarenje tablica direktnog računanja pozicije (Tablice K—11 1971. godine).

Izvadak iz Tablica K₁₁, štampanih u 1971. godini

42° N FI (LAT.)	RIGEL	MARKAB	SUI - SU2 = 92 28.7 282 05.5 - 14 34.2 (SHA1-SHA2)		
			(INDEX LAT. CORR.) INDEKSI POPRAVAKA FI	(INDEX LHA CORR.) INDEKSI POPRAVAKA MS	
ARIES	AZ 135-157 D1 - 8 16.4	AZ 256-271 D2 +14 52.7	IV1 IV2	ID1 ID2 ISU	IV1 IV2 ID1 ID2 ISU
MS (LHA)	V1 (HO1)	V2 (HO2)			
0 1	0 1	0 1			
40	28 56'6	36 1'7	-113 -80	96 53 -59	35-113 -31 75 18
40 30	29 12'0	35 39'9	-113 -79	97 52 -58	34-114 -30 75 17
41	29 27'3	35 18'2	-113 -78	97 52 -58	33-114 -29 75 16
41 30	29 42'5	34 56'4	-113 -78	97 51 -57	32-115 -28 76 16
46	31 52'2	31 39'0	-113 -70	100 45 -52	22-122 -20 79 10
46 30	32 5'9	31 16'9	-113 -69	100 45 -51	21-122 -20 79 9
47	32 19'4	30 54'8	-113 -68	101 44 -51	20-123 -19 80 9
47 30	32 32'7	30 32'7	-113 -67	101 43 -50	19-124 -18 80 8
60	37 7'2	21 16'7	-109 -41	104 26 -31	-2-136 2 87 0

4.— Što se tiče prijedloga Doziera 1949. ja sam u mojoj knjizi »Nove metode astronomskog određivanja pozicije broda« na str. 34—35 spomenuo s kojom stranom literaturom sam raspolagao pri pisanju te knjige. Ta literatura obuhvaća opširan kronološki i analitički pregled od 640. pa do 1949. god. i u toj literaturi se nigdje ne spominje Dozier. Za njega se kod nas saznalo tek 1958. godine u američkoj knjizi Bowditch. — Prema tome, ja sam sasvim originalno 1954. došao na ideju i obradio tu ideju u korištenju određenih parametara triju sfernih trokuta i način rješenja pozicije osmatranjem dvaju nebeskih tijela. Raspravu o tome objavio sam najprije u Zborniku radova Srpske akademije nauka, Astronomsko-numerički institut knjiga 1, u Beogradu 1954, a zatim 1955. tiskana je u mojoj knjizi »Nove metode ...« ali s jasno tiskanom naznakom »Copyright 1954 by the author« i sa potpisanim mojim predgovorom također 1954.

američkom časopisu »Navigation« Vol. 18, No.4, Winter 1971—1972, na str. 440—449 i 455—456, gdje je poznati američki stručnjak A. B. Moody napisao ovu konstataciju:

»Međutim, Stjepo M. Kotlarić, znanstvenik iz navigacije u Jugoslavenskom Hidrografskom institutu, ne znajući za prijedlog Doziera već koristeći se člankom kap. bojnog broda Benckera, objavljenog u Međunarodnoj hidrografskoj reviji za august 1943, sastavio je i publicirao Tablice K—11 radi olakšanja računanja geografske širine i dužine iz osmatranja dviju zvijezda.

Tablice K—11 vrijedne su ozbiljnog razmatranja i one čine jedno elegantno rješenje direktne metode pomoću visina dviju zvijezda«.

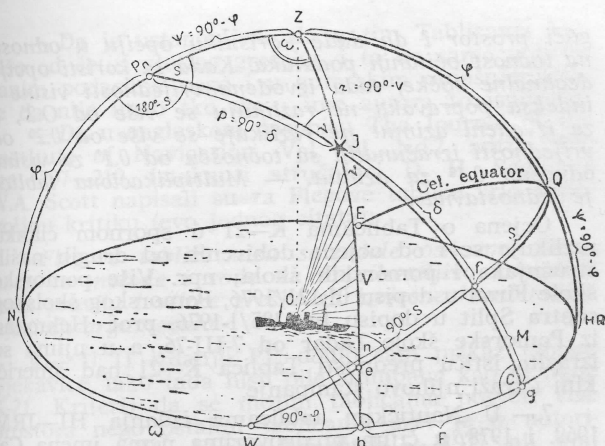
Iz naprijed navedenog sasvim je logično da su u novom izdanju knjige Bowditch — 1977. korišteni naprijed spomenuti najnoviji podaci, pogotovo oni publicirani u SAD, pa je u spornom članku neosnovano čuđenje zašto se u Bowditchu — 1977. podaci o mojim Tablicama K—11 prikazuju potpunije i točnije nego u ranijem izdanju te knjige iz 1958. godine, u kojoj čak piše da sam 1956. predložio tu metodu, iz čega se jasno razabire da u Bowditchu — 1958. nisu crpili podatke iz moje knjige nego iz mog članka na engleskom jeziku tiskanog u svibnju 1956. u Međunarodnoj hidrografskoj reviji.

Autor spornog članka pročitao je prikaz Tablica K—11 u Bowditchu — 1977. i spomenuo da se to nalazi na str. 592—595, ali je izostavio bilo kakav citat iz te knjige jer bi ga to potpuno demantiralo. Dovoljan je npr. samo ovaj citat:

»Modificirana verzija direktne metode računanja geografske širine i dužine osmatračeve pozicije predložena u 1954. godini bila je tiskana u 1971. godini u Tablicama K—11, naslovljenim Pozicija sa dvije zvijezde bez upotrebe metode razlike visina. U Tablicama K—11 izvedene formule nisu bile upotrijebljene za tabeliranje geografske širine i mjesnog satnog kuta Proljetne točke, kao što je bilo predloženo u 1954. godini, već samo za tabeliranje indeksa pravaka.

Tablice K—11 su unikum među svim ostalim tabličnim metodama pošto te Tablice daju tabelirane popravke koje treba dodati izabranoj (približnoj) poziciji da se dobije osmatrana pozicija bez ucrtavanja linija pozicija. Ova metoda je jednostavna; nema pravila za predznake niti mentalnih interpolacija«.

Mislim da je nepotrebno da nakon ovog citata ja odgovaram da li je prikaz o Tablicama K—11 u PE dobio veću važnost nego što mu pripada jer su taj odgovor još prije pisanja tog članka dali Ame

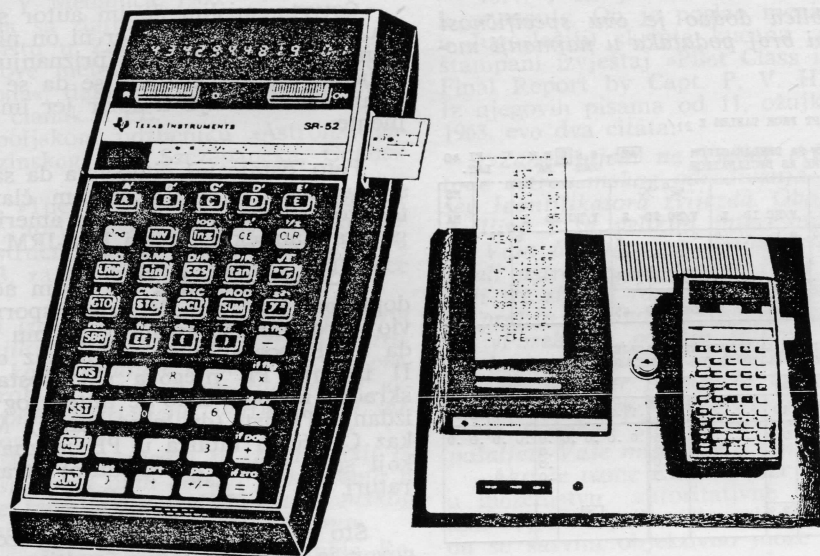
Rješenje tri trokuta (Wfg, PngN, Jqh) za Tablice K—1

Prema tome, ako je autor u spornom članku spominjući Carićeve tablice znao razlikovati godinu stvaranja Tablica od godine njihovog tiskanja, tada bi bilo pošteno da je taj isti kriterij primijenio i na moju knjigu »Nove metode ...«, to tim više što je u njoj tiskano i rješenje Komandera JRM kojim se 1954. odobrava upotreba te moje knjige.

Autor spornog članka je poistovjetio godinu stvaranja metode i tiskanja knjige da bi to dalje koristio za insinucije oko 1954. godine koja se spominje u američkoj knjizi »Bowditch — 1977«, zamjerajući u izvjesnom smislu čak i Amerikancima što su znali pravilno pročitati što znači »Copyright 1954 by the author«. Nisam ovim htio reći da je on slabo pismen pa da ne zna što ta tiskana napomena znači, već da istaknem kakvim se sredstvima on služi da bi tobože našao opravdanje za lukavo formuliranje konstatacije koja zbunjuje čitaoce i koja u stvari predstavlja pokušaj negiranja originalnosti mojih ostvarenja.

Međutim, prilikom realizacije Tablica K—11 ja sam potpuno izmijenio raniji projekt izrađen 1954. a tiskan 1955, tako da Tablice K—11 tiskane 1971. uopće ne sliče onim u knjizi »Nove metode ... 1955.« i u biti se potpuno razlikuju od prijedloga Doziera koji nije realizirao svoju ideju.

O toj značajnoj izmjeni (modifikaciji) u ostvarenju Tablica K—11 piše u samim Tablicama i u novom izdanju knjige »Nove metode ... 1973.« i u

Džepno programirano računalo za Metodu K—12

rikanci u Bowditchu — 1977, a ta knjiga poznata je u svijetu kao najautoritativnija knjiga iz navigacije. Osim toga Uprava naše RM bila je zainteresirana da tiska Tablica K—11 i da ima taj primat u svijetu.

5.— Primjedba o ponavljanju teksta je karikurna specijalnom selekcijom citata prekidajući citat prije nego je završila rečenica, tako da čitalac dobije jedan utisak kad čita tako selekcionirane tekstove, a drugi utisak kad direktno čita puni tekst u PE. Napominjem da je metoda K—12 prikazana u PE u poglavlju »Historijski razvoj« sa 7 redaka, a u poglavlju »Određivanje pozicije broda astronomskim putem« sa 35 redaka. Stoga kad bi čak onih 7 redaka u historijskom razvoju bili potpuno isti (a nisu već samo slični i predstavljaju bitnu karakteristiku metode K—12), tada po objektivnom kriteriju mislim da tu bitnu karakteristiku izostaviti iz historijskog razvoja bilo bi sakaćenje, a izostaviti tu karakteristiku iz detaljne obrade te metode u drugom poglavlju i umjesto toga staviti napomenu »Vidi još u poglavlju historijski razvoj«, ne bi olakšalo već otežalo čitaocu glatku informaciju o toj materiji. Praksa sjeckanja materije pogodna je za kompjuter pohranjivanjem pojedinih podataka u memoriju pod određenom šifrom, ali poistovjetiti čitaoca PE sa kompjuterom mislim da nije dobro.

6.— O originalnosti Tablica K—21 i njihovoj prednosti nad američkim tablicama HO 249 (u spornom članku pogrešno piše tablica K—12 umjesto Tablica K—21) tom autoru je bila dostupna naša i američka literatura (Hidrograf. godišnjak 1973. i 1974. i Bowditch 1977) u kojoj je to sasvim jasno obrazloženo, ali je on to izostavio da spomene. Evo npr. jednog citata iz Bowditcha — 1977:

»Kotlarić. U 1976. dr Stjepo M. Kotlarić, pomoćnik načelnika Hidrografskog instituta Jugoslavenske ratne mornarice, izumio je i konstruirao skup tablica gotovih rezultata visine i azimuta načelno sličan tablicama HO 214 u formatu, ali koje se znatno razlikuju od HO 214 u načinu tabeliranja.

Ulazeći u Tablice K—21 sa cijelim vrijednostima stupnjeva geografske širine, deklinacije i mjesnog satnog kuta, rezultati se vade na način koji je unikum za karakteristike Tablica K—21.

Iako je digitalno tabeliranje samo na cijele minute za visinu i indeks korekture visine, a na cijele stupnjeve za azimut, dodatak decimalne točke koja slijedi iza ovih vrijednosti omogućava vađenje tabeliranih vrijednosti s većom točnošću nego što su tabelirani.

Konstruktor Tablica dodao je ovu specifičnost da uvrsti maksimalni broj podataka u najmanji mo-

gući prostor i da daje korisniku opciju u odnosu na točnost očitanih podataka. Kada se koristi opcija decimalne točke, tada izvođene vrijednosti visine i indeksa popravaka ne razlikuju se više od 0.2', a za izvađeni azimut ne razlikuje se više od 0.2° od vrijednosti izračunatih sa točnošću od 0.1' za visinu odnosno 0.1° za azimut. — Multiplikaciona tablica je jednostavna«.

Ocjena o Tablicama K—21 u spornom članku razlikuje se i od ocjena dobivenih od drugih naših stručnjaka i pomorskih škola; npr. Više pomorske škole Piran u dopisu 01-121/1976, Pomorskog školskog centra Split u dopisu br. 385/1-1976, prof. Heimana iz Pomorske škole Zadar od 7-III-76, a u njima se izrazito ističu prednosti Tablica K—21 nad američkim i traži njihovo štampanje.

7.— U Nautičkim tablicama izdanja HI—JRM 1969. i 1978, u čijim predgovorima nema imena Carića, ja nisam sudjelovao. Među osobama koje su tiskane u tim Tablicama kao urednici ili obrađivači materijala nije spomenuto moje ime i to je autor spornog članka morao vidjeti. Međutim iz razgovora o tome u HI sjećam se da je k.f. Anton Simović postavljao primjedbe zašto se u predgovoru spominje Carić kad je vrlo sličnu metodu i tablice publicirao njegov rođak prof. Frano Simović.

Odgovor zašto nema Carića u knjizi Bowditch 1958. i 1977. može dati jedino izdavač, a ja samo mogu izraziti moje mišljenje o tome:

Prvo, nije točno da su u Bowditchu kronološki nabrojani svi autori već samo neki, po njihovom izboru značajniji.

Drugo, HI—JRM ima bogatu stranu literaturu iz te struke, a sve što sam pronašao o Cariću je slijedeće:

— U Glossary of Navigation, J.B. Harbord, Glasgow 1928, za Carića piše samo ovo: »Caric — Tavole Nautiche«.

— U International Hydrographic Review, Monaco, august 1943, na str. 91—163 opsežan članak francuskog kap. freg. H. Benckera donosi za Carića samo ovo: »1924 — Caric — Tavole Nautiche«.

Treće, pošto u toj literaturi nije spomenut Carićev primat u primjeni Gaussovog logaritma niti važnost te primjene, a isto tako nisu donesene ni formule i slike kao za druge autore, vjerojatno pri izboru između onih 668 autora u Benckerovom članku Amerikanci nisu smatrali značajnim da uvrste Carića u svoju knjigu.

Četvrto, mislim da im autor spornog članka nema prava to zamjeriti jer ni on nije donio neki značajni citat o Carićevom priznanju tiskan u stranoj stručnoj literaturi, a zna se da se citati iz privatnih pisama ne uzimaju u obzir jer imaju kurtoazne elemente.

Peto, ostaje još čitaocima da sami ocijene koliko su neosnovane aluzije u tom članku kao da sam tobože ja brisao Carića iz te američke knjige i predgovora Nautičkih tablica HI—JRM.

8.— Uz primjedbu da nisam adekvatno prikazao doprinose Carića u PE autor spornog članka izostavlja je da napiše istinu koja mu ne konvenira, tj. da u PE postoji poseban prikaz o Cariću, da je u II izdanju PE njegova slika ostala, ali je prikaz skrácen na pola iako je autor tog prikaza u I i II izdanju PE isti (dr Jelka Petrić). Međutim, moj prikaz Carićevih tablica u PE je znatno veći od onog koji sam vidio u spomenutoj stranoj stručnoj literaturi.

Što se tiče Tablica F. Flega izdanja 1957, za odgovor je nadležan izdavač, a ja mogu pružiti samo informaciju koliko sam ja upoznat s tim, a to je: — Da za drugo izdanje treba da postoji potrebna potražnja korisnika.

IZVADAK IZ TABLICA K 21 / EXCERPT FROM TABLES K 21/

40° PI LATITUDE		PI ISPOIMEN SA DEKLINACIJOM LAT. SAME NAME AS DECLINATION								AZ = N, S, E, W LAT MA		PI 40 LAT.	
MS / MA	DEK.	DEC.		V/HC ID Z		V/HC ID Z		V/HC ID Z		V/HC ID Z		MS / MA	
0												0	
75												75	
90												90	

TABL. II POPRAK RAČUNATE VISINE ZA MINUTE DEKLINACIJE
/CORRECTION TO TABULATED ALTITUDE FOR MINUTES OF DECLINATION/

ID	DEKLINACIJA / DECLINATION																
	1'	2'	3'	4'	5'	6'	10	30'	.1'	.2'	.3'	.4'	.5'	.6'	.7'	.8'	.9'
1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.5	0.0				0.1			0.3									
2	0.0				0.2			1.0									
2.5	0.0							1.3									
17.5							2.3										1

V ID AZ
39° 06.0' +17.5 S 49° W
+ 3.0
Vr 39° 9.0'

Vp 39° 21.4'
- Vr -39 9.0'
ΔV + 12.4'

— Da je ustanovljeno da u tim Tablicama ima više od četiri stotine grešaka, i to ne samo u brojčanim podacima nego i u autorskim objašnjenjima. te da nije imao tko da u ime autora to ispravlja.

— Da u engleskom časopisu The Journal of the Institute of Navigation, Vol. XI, No.2, april 1958, str. 207—210, istaknuti stručnjaci D. H. Sadler i W.A. Scott napisali su za Flegove tablice vrlo nepovoljnu kritiku (evo jednog citata):

»Flegove tablice nisu savladale osnovnu poteškoću te metode i vode na neprihvatljivo komplicirana pravila i velike greške za izvjesne kombinacije njezinih argumenata.«

9.— U II izdanju PE donio sam prikaz tablica Sjekavice, iako tada nisu bile štampane kao ni moje K-21. Kriterij da se mojim tablicama posveti više prostora nego ostalim tablicama uzet je iz autoritativne američke knjige Bowditch — 1977, ali sam za moje tablice pohvale ublažio i tekst skratio. U toj knjizi od svih ostalih naših autora prikazane su samo tablice Čumbelića, i to svega na tri retka. Moje Tablice K-1, K-11 i K-21 prikazane su na 147 redaka plus 26 redaka prostora za sliku o K-11, što ukupno čini 173 retka. Budući su retci u PE kraći za 25% od onih u Bowditchu, to 94 retka upotrebljena u PE (a ne 158 kako je navedeno u spornom članku) za prikaz triju mojih tablica čine 72 retka po Bowditchu.

Prema tome, ostavljam čitaocima da sami ocijene da li je prikaz za moje Tablice K-1, K-11 i K-21 u PE na prostoru od 72 retka opravdan ako se za te iste tri tablice donosi prikaz na 173 retka u najautoritativnijoj nautičkoj knjizi na svijetu.

Ta američka knjiga nije jedini dokument koji daje visoko priznanje mojim ostvarenjima na polju usavršavanja astronomske navigacije. Zbog ograničenja prostora od tridesetak takvih priznanja spomenut ću samo neka:

— Nagradu »Nikola Tesla« Sabora SR Hrvatske za naučna ostvarenja, 1969.

— »Nagradu grada Split« 1971. za naučni rad.

— »Srebrnu plaketu RM« 1979. na kojoj piše:

»Kotlarić dr Stjepi, u znak priznanja za doprinosan stvaralački rad i originalne rezultate od trajne naučne vrijednosti za RM i pomorstvo uopće, ostvarene u praktičnim metodama rješavanjem problema astronomske navigacije« — Potpis, viceadmiral V. Dokmanović.

— Prikaz mojih djela u knjizi »Astronomska navigacija« od prof. M. Lipovca, izdanje 1954. i 1981.

— Prikaz mojih djela u knjizi »Praktična navigacija II« od prof. V. Medanića, 1966.

— »Orden rada sa zlatnim vijencem«, 1976.

— Na Sveučilištu u Zagrebu doktorirao sam 1973. na temu »Nove metode astronomskog određivanja pozicije broda«, dakle iz naučne discipline o kojoj sam i pisao članak u PE.

— Prikaz u poljskom udžbeniku »Astronawigacija« od M. Jurdzinskog i Z. Szczepaneka, Gdansk 1975.

— U časopisu »The Journal of the Institute of Navigation« No. 2, april 1958. London, u članku poznatih svjetskih stručnjaka D. H. Sadlera i W. A. Scotta, str. 207-213, za moje Nove metode i Tablice K-1 piše:

»Nove metode izgleda da se pojavljuju po prvi put; mnoge od njih osnivaju se na rješenju astronomskog trokuta kombinirajući rješenja iz tri pravokutna sferna trokuta dobivena presjecanjem ekvatora, astr. horizonta, meridijana, vertikalnog i satnog kruga nebeskog tijela.

Postoje dva velika usavršenja u konstrukciji ovih Tablica koja su iznad onih obično prihvaćenih u tablicama koje se temelje na podjeli astronomskog trokuta sa lukomiz zenita na suprotnu stranu.«

— U časopisu »International Hydrographic Review« Monaco, januar 1969, str. 153-156, američki kap. b. broda V. A. Moitoret piše za moj Identifikator zvijezda da je najbolji na svijetu.

— U časopisu »The Journal of Navigation« Vol. 27, No. 2, april 1974, London, str. 273-275, D. H. Sadler, direktor Greenwich Astronomical Observatory, i bivši predsjednik The Royal Institute of Navigation piše:

»Sa Tablicama K-11 njihov autor, kao i izdavač, željeli su da uspostave prioritet u konstrukciji i publiciranju ovih Tablica, što je sasvim logičan i prirodan cilj onoga koji je dao toliko mnogo pronalazaka na ovom polju.«

— U časopisu »ASFA 29 Ocean Technology, Policy and Non-living Resources« Vol. 9, No. 3, mart 1979, London, na str. 163 za Tablice K-1 piše:

»Svrha ovih tablica sa dva ulazna argumenta je da omogućuće računanje astronomske stajnice tako jednostavno i brzo kao što je to slučaj u tablicama sa tri ulazna argumenta, a istovremeno reducirajući volumen tablica na samo jednu knjigu.«

— Pet puta su me kandidirali za svjetsku nagradu iz navigacije u SAD; za 1959, 1969, 1973, 1976 i 1978. godinu, i to predsjednik Međunarodnog hidrografskeg biroa, američki admiral R. Knox (bivši direktor američkog The Institute of Navigation) i predsjednik Selekcionog komiteta za nagradu u Američkom institutu za navigaciju, A. B. Moody. Admiral Knox u kandidaturi 1973. piše:

»Veličina ostvarenja dr Kotlarića su vidljiva ako se uzme u obzir da je on, gotovo sam, svojom djelatnosti modernizirao astronomsku navigaciju u svojoj zemlji dižući je skoro od nerazvijenog stanja na razinu koja se može uporediti sa onom vodećih pomorskih zemalja u svijetu.«

Kasnije, A. B. Moody, 21. travnja 1978. piše admiralu Knoxu:

»Kotlarić je izglasan kao drugi od deset kandidata. Osoba koja je pobijedila je dobro poznata i popularna u Američkom institutu za navigaciju. Inače bi Kotlarić sigurno bio izabran za najvišu nagradu — Superior Achievement Award, Continuing Contribution.«

— Nemoguće je ovdje nabrojiti takve male izvratke iz mnoštva pisama koja sam dobio od istaknutih stručnjaka iz inozemstva, ali njima urednici studne tiskane literature i ne daju osobit značaj. Međutim, pošto je u spornom članku kao jedini dokaz o Carićevom priznanju u inozemstvu donesen citat iz privatnog pisma H. B. Goodwina, napomenuo bih da je Capt. P. V. H. Weems, bez sumnje, veći stručnjak od Goodwina a sigurno i jedan od najvećih autoriteta na svijetu na polju usavršavanja astronomske navigacije. Njegovih pet originalnih djela prikazani su u poznatoj knjizi Bowditch — 1977. i on je bio instruktor za prve američke kozmonaute. On je poslao meni (a nikome drugom u Jugoslaviji) skripta kucana pisacom mašinom i štampani izvještaj »Pilot Class in Space Navigation, Final Report by Capt. P. V. H. Weems, 1961-1962«. Iz njegovih pisama od 11. ožujka 1957. i 2. siječnja 1963. evo dva citata:

»Zahvaljujem na Vašim primjercima Nove metode astronomskog određivanja pozicije broda i Vašeg Identifikatora zvijezda. Oboje sam proučio vrlo pažljivo i sa velikim interesovanjem. Dozvolite mi da Vam čestitam na potpunosti s kojom ste istraživali astronomski trokut i na mudrom načinu na koji ste riješili razne tablice namijenjene da olakšaju praksu astronomske navigacije.«

»Posebnom poštom šaljem Vam konačni izvještaj koji smo izveli ovdje u Annapolisu prošle godine. Ja sam također priključio kopiju otkucane bilježnice o svemirskoj navigaciji koju je pripremila naša klasa i nakon što je pregledate želio bih da mi pošaljete Vaše mišljenje o tome.«

Ako se uzme u obzir (bar ovo izneseno) kako su u inozemstvu autoritativne ustanove i stručnjaci dali ocjenu i prikazali moja ostvarenja, tada mislim da se sasvim objektivno može konstatirati da nijedan naš autor iz ove naučne discipline nije dobio toliko mnogo i tako pohvalnih i autoritativnih priznanja, da je prikaz mojih djela u PE skromniji ne-

go u inozemstvu, te da je opravdan onakav kakav je donesen u PE.

10.— One dvije štamparske greške u PE (veliko slovo S umjesto malog i da fali zagrada na 180° — ω) to nisu stvari za kritičku analizu već za erratu. Napominjem da u spornom članku autor ima grešaka na str. 64, 65, 66 itd. koje mogu biti i autorске i lektorske i korektorske.

11.— Unatoč činjenice da su u američkoj knjizi Bowditch — 1977, na str. 578 moje Tablice K-1 svrstane u posebno poglavlje br. 2112 naslovljeno »Visinska metoda izvan astronomskeg trokuta« i u toj metodi donesen je prikaz samo za moje Tablice K-1, čime se priznaje i originalnost te metode, i unatoč ostalih istaknutih stranih stručnjaka koji to nedvojbeno priznaju (vidi tač. 9), autor spornog članka se postavlja iznad svih svjetskih autoriteta i želi da omalovaži to moje ostvarenje pa piše da se do svih relacija dolazi Napierovim pravilom kao i za Tablice Cumbelića i Flega. Svakome je jasno da tkogod koristi pravokutne sferne trokute da se rješenje izvodi Napierovim pravilom; to je u knjizi Bowditch — 1977, sasvim jasno tiskano, ali su u toj istoj knjizi pored toga izvršili i posebnu podjelu metoda. Tako npr. za metodu spuštanja okomice iz zenita, u poglavlju 2110, donesen je prikaz za šesnaest autora i kao sedamnaestog prikazali su Cumbelićeve tablice, i to samo na tri retka. — Ali ove činjenice su izostavljene u spornom članku.

12.— O još neštampanim tablicama ja sam već spomenuo u tač. 9, a što se tiče ideje I. Sjekavice iz 1974. o kombinaciji Naut. tablica sa Naut. godišnjakom ja sam dvadeset godina prije Sjekavice razradio ideju o kombinaciji mojih tablica i Naut. godišnjaka i to publicirao u Zborniku radova Srpske akademije nauka u 1954. godini i u mojoj knjizi »Nove metode.« 1955. (str. 124—132 i 140—143), pa iako autor spornog članka ima tu moju knjigu ipak je izostavio da to napiše. Ja te obje nisam prikazao u PE zbog ograničenja prostora i što nema skoro nikakvog izgleda da se to realizira jer redakcije Naut. godišnjaka u svijetu imaju svoje poglede (stručne i ekonomske) na taj problem, a u najnovije vrijeme programom džepnih računala čak se zamjenjuje Naut. godišnjak.

Ovdje moram napomenuti da sam u PE izostavio još nekoliko mojih metoda koje sam u knjizi »Nove metode«. 1955. (str. 124-132 i 140-143), pa iako šenje primjera, iako se neke od tih mogu vrlo uspješno upoređivati sa tablicama drugih autora spomenutih u spornom članku. Tako npr. izostavljene su moje Tablice K-5 koje na samo 27 stranica donose ista rješenja kao Tablice K-1 na 189 stranica.

13.— Na završetku spornog članka autor daje priznanje mojim Tablicama K-1, a ja ću u to vjerovati kad saznam tko koči upotrebu tih Tablica u Pomorskoj školi u Dubrovniku. — Na način kako je napisan sporni članak čitaoci bi to lako mogli zaključiti, ali ipak je mjerodavno ono što kažu studenti i daci pomorskih škola u Dubrovniku. Mislim da je iz objektivnih razloga interesantno saznati zašto se Tablice K-1 — čiji je autor Dubrovčanin, koje su u svijetu ocijenjene kao jedne od najboljih među tablicama sa dva ulazna argumenta, koje su doživjele već četiri izdanja i za koje je autor bio kandidiran za svjetsku nagradu u SAD — vrlo malo (ili skoro nikako) koriste u pomorskim školama u Dubrovniku, a to se vidi iz evidencije prodaje tih Tablica iz skladišta HI-JRM.

Nastavnici sa tečaja za ispit poručnika trgovačke mornarice u Splitu kazali su mi da se upisuju na tečajeve mnogi koji izričito žele da polažu ispit sa Tablicama K-1 sa kojima su uspješno radili na brodu, te da ne žele da idu na tečaj u onaj grad gdje se forsiraju druge tablice.

14.— Poslije svega što sam ovdje napisao mislim da je suvišno da odgovorim na završne riječi tog spornog članka, tj. tko je zaveden na pogrešan zaključak, da li oni koji su pročitali taj sporni članak ili oni koji pročitaju ovaj moj odgovor.

Jedno bih ipak naglasio. Očigledno je da je autor spornog članka htio na sebe skrenuti pažnju, pa pošto nije imao ništa da kaže o svom stvaralaštvu na polju usavršavanja astronomske navigacije prikazao se kao samozvani arbitar, i to iznad svih svjetskih arbitara, ili iz mog dokaznog materijala može zaključiti da se pored neistina u njegovom članku krije i profesionalna zavidnost, pa mu taj članak ne može služiti na čast.

Stjepo KOTLARIĆ

